

บทคัดย่อ

243161

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิปัญญาในการพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ค้นหาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อภูมิปัญญาดังกล่าว รวมทั้งเสนอแนะแนวทางในการสร้างความมั่นคงให้กับผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์

ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบชาติพันธุ์วรรณนา (Ethnographic research) ใช้วิธีการเชิงคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตพฤติกรรมและวิถีชีวิตทางสังคม วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ศึกษา การสัมภาษณ์ระดับลึกแบบมีแนวคำถาม ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การเลือกกลุ่มชาติพันธุ์ พิจารณาจากกลุ่มที่มีประชากรตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ ม้ง ลาหู่ และไทยลื้อ กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาประกอบด้วย (1) ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มละ 15 คน (2) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในระดับครอบครัว ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือน หรือสมาชิกในครัวเรือนของผู้สูงอายุในกลุ่มที่ 1 ในระดับชุมชน ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นและไม่เป็นทางการ ที่อยู่ในพื้นที่ขณะทำการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 3 กลุ่มมีภูมิปัญญาในการสร้างความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจให้กับผู้สูงอายุ ซึ่งเกิดจากระบบโครงสร้างทางสังคมวัฒนธรรม ได้แก่ ระบบศาสนาและความเชื่อ ระบบเครือญาติ และระบบโครงสร้างการปกครองแบบดั้งเดิม สิ่งเหล่านี้เป็นตัวแปรสำคัญในการกำหนดระบบความสัมพันธ์ หน้าที่ และพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ ภูมิปัญญานี้ถูกถ่ายทอด ต่อยอด และผลิตซ้ำ ผ่านพิธีกรรม วาทกรรมคำสอนต่างๆ รวมทั้งมีกระบวนการกำกับและควบคุมทางสังคม (Social control) จนกลายเป็นภูมิปัญญาที่สร้างความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจสำหรับผู้สูงอายุ

ปัจจุบันของการพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ยังมีความมั่นคงค่อนข้างดี แต่ก็มีแนวโน้มว่าในอนาคตอาจต้องเผชิญกับ "ความเสี่ยง" เนื่องจากปัจจัยด้านการศึกษา การย้ายถิ่น การกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น และการก้าวสู่ความทันสมัย (modernity) แนวทางในการสร้างความมั่นคงด้านสังคม เศรษฐกิจของผู้สูงอายุชาติพันธุ์ ได้แก่ การจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม การปกครองแบบบูรณาการ การส่งเสริมภูมิปัญญาที่มีคุณค่าแก่กลุ่มชาติพันธุ์ การใช้เทคโนโลยีสื่อสารเพื่อธำรง และสืบสานวัฒนธรรมชาติพันธุ์ และแนวทางในการสร้างคุณค่าและรักษาอำนาจของผู้สูงอายุ

Abstract

243161

The objective of this research is to study local wisdom related to the self-reliance of ethnic group elderly in terms of social and economic stability, to determine the factors affecting such wisdom, and to suggest proper guidelines for establishing security and stability for the ethnic elderly.

The research methodology used was ethnographic. The researchers observed the social and cultural behavior and lifestyle of the ethnic groups under study. A qualitative method was used for data collection using in-depth interviews, together with participatory and non-participatory observation. Three ethnic groups were selected based on population (more than 10,000) and outstanding cultural identity. The ethnic groups chosen were Mong, Lahu and Tai Lue. The target groups for this study consisted of (1) elderly people from each ethnic group with 15 persons per group, and (2) people related to the elderly people at 2 levels: *Family Level* including leader of the household or household members in group 1, and *Community Level* including leaders of the local community, both formal and informal.

The result shows that the three ethnic groups possessed their own wisdom for building social and economic stability for the elderly. The wisdom is organized according to social and cultural structure, namely beliefs, religion, kinship, lineage and local administration structure. The wisdom determined social relationships, roles, and behavior and was reproduced by discourse and social control.

Although the current situation of ethnic-elderly self-reliance is positively stable, the future tendency may pose "risk" because of education, migration, decentralization, and modernity. Means of maintaining the wisdom include multi-cultural education, integrated administration, returning local wisdom to the owners, using high technology information systems to maintain and pass on ethnic culture, and appreciation of the value and power of the elderly.